

4. BALEARS: FETS ESTILITZATS

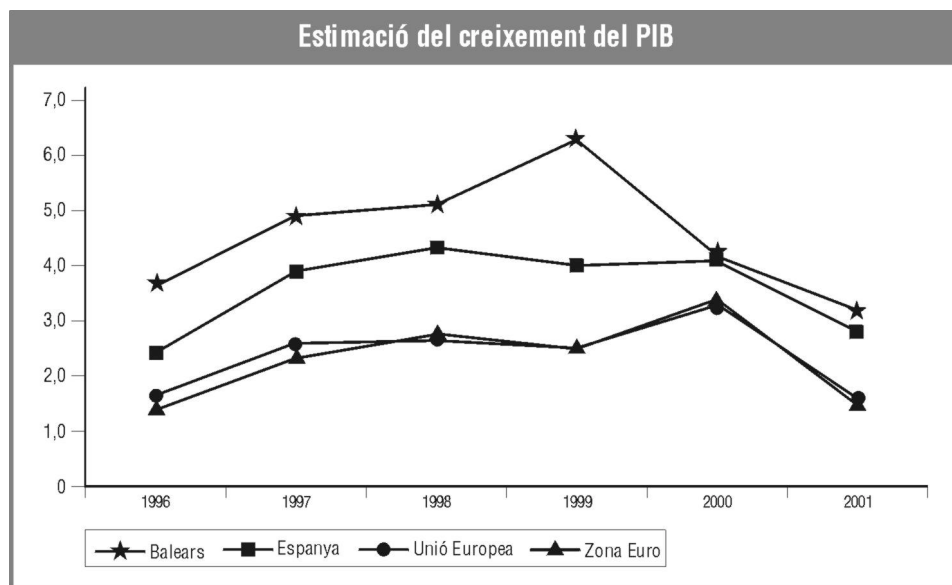
Estructuram l'anàlisi de l'economia balear en els següents apartats: introducció, l'evolució dels grans components de la demanda final, l'evolució sectorial amb relació a la resta de comunitats autònomes, i anàlisi dels preus, de la renda i de la capacitat de finançament.

4.1. INTRODUCCIÓ

Durant el transcurs de l'any 2001 s'ha confirmat una suau desacceleració econòmica que, si bé fins a la meitat del segon trimestre no es percebia amb claredat, al llarg del quart trimestre s'ha fet més evident. Si bé és cert que els dramàtics atemptats de l'11 de setembre als Estats Units han generat molta més incertesa, també ho és que la desacceleració ja venia d'abans. En tot cas, els esdeveniments de setembre no han fet sinó empitjorar l'evolució de l'economia internacional en general i de la de Balears en particular (vegeu apartat 1 d'aquest capítol).

Malgrat aquest panorama, s'han estimat per a l'any 2001 creixements del PIB per les Illes Balears a taxes superiors que les de la resta d'Europa i Espanya (vegeu gràfic I-3).

GRÀFIC I-3.

Font: Direcció General de Programació i Ordenació Econòmica (Conselleria d'Hisenda i Pressuposts).

En el cas de Balears ha tengut una especial importància l'aturada en el creixement de l'economia alemanya, que ha vist com el seu PIB va caure d'un 3% l'any 2000 a un 0,6% l'any 2001, amb els conseqüents efectes negatius quant a la reducció dels fluxos turístics alemanys cap a les Balears (vegeu apartat 8 d'aquest capítol).

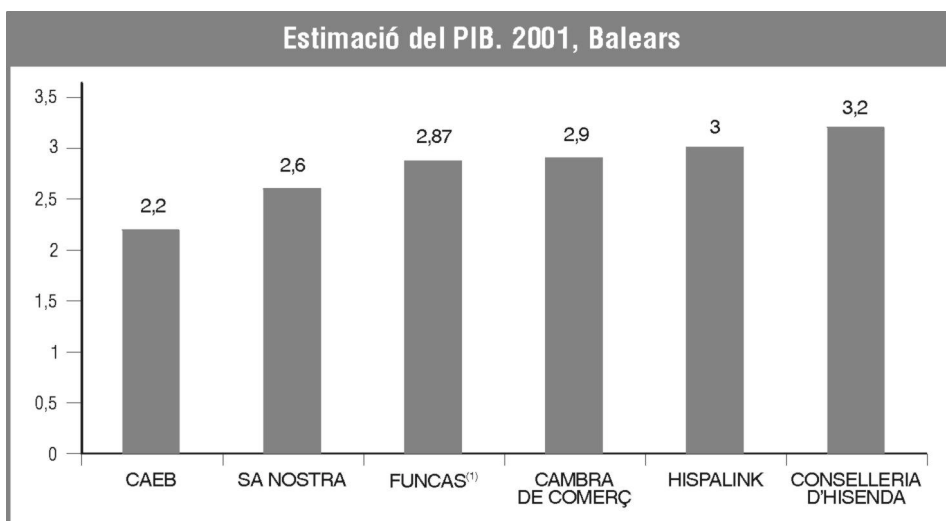
També cal remarcar que continua expandint-se el fenomen de la immigració, fet que, per una banda, ha permès abastar de mà d'obra determinats sectors, però per l'altra, ha provocat problemes de regularització de mà d'obra i de borses de treball il·legal (vegeu l'apartat 1.7.2. del capítol II i el 12 del capítol III).

Finalment, hem de destacar el comportament dels preus, que a Balears és una de les assignatures pendents ja que segueix taxes generalment per damunt d'Espanya amb l'efecte negatiu que representa per a la nostra competitivitat (vegeu apartat 3.4.1 d'aquest capítol), si bé cal destacar en aquest sentit, la recuperació de la productivitat (vegeu apartat 3.1 d'aquest capítol).

4.2. L'ECONOMIA A BALEARS

L'anàlisi de l'evolució de l'economia de Balears depèn de la font consultada. El resultat de l'any 2001 en termes del creixement de l'economia difereix dins d'una franja d'un punt (vegeu gràfic I-4).

GRÀFIC I-4.

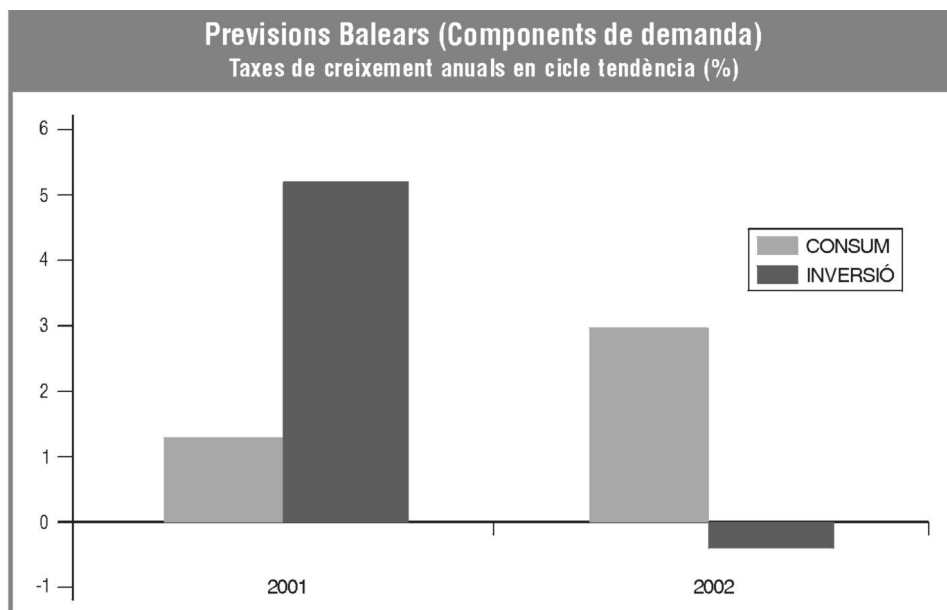

⁽¹⁾ VAB a preus bàsics (preus constants 1995)
 Font: *Elaboració pròpia.*

Així, podem apreciar com l'estimació més optimista és la realitzada per la Conselleria d'Hisenda i Pressuposts a través de la Direcció General de Programació i Ordenació Econòmica amb un 3,2% davant de la més pessimista realitzada per la CAEB amb un 2,2%.

S'estima que durant l'any 2001 el consum privat dels residents va créixer prop d'un 1,3%. S'espera que per l'any 2002 aquesta dada arribi al 3%. Els indicadors econòmics que integren aquest estimador de consum reflecteix diferents comportaments. La despesa en alimentació, begudes i tabac (euros) va caure un -6,4% en termes anuals, mentre

GRÀFIC I-5.

Font: Conselleria d'Hisenda i Pressuposts.

que en les hipoteques sobre habitatges construïts (milers d'euros) va pujar un 11,8%. Per altra banda, mentre les vendes de benzina (milers de litres) varen caure un 1%, la matriculació de vehicles va pujar un 7,8%.

La inversió ha augmentat a Balears un 5,2% principalment a causa de l'impuls del sector de la construcció encara que, com en el cas anterior, s'aprecien disparitats de resultats en els diferents indicadors; mentre que el capital de noves societats mercantils (milers d'euros) creix un 40,5% i les noves hipoteques sobre solars urbans (milers d'euros) augmenten un 18,8%, la creació neta de societats mercantils cau un -7,4% i la matriculació de camions baixa un -8,1%. Per l'any 2002 s'estima que caigui fins al -0,4% (vegeu gràfic I-5).

4.3. ESTRUCTURA I COMPORTAMENT DELS PRINCIPALS SECTORS PRODUCTIUS

El PIB de les Illes Balears s'ha situat l'any 2001, d'acord amb les dades de la Direcció de Programació i Ordenació Econòmica dependent de la Conselleria d'Hisenda i Pressuposts, en 2,9 bilions de pessetes corrents i en 1,9 bilions de pessetes en termes constants, dels quals el 81% correspon al sector serveis, el 9,12% a la indústria, el 8,45% a la construcció i l'1,46% al sector primari(vegeu quadre I-27).

QUADRE I-27.

Evolució de l'economia balear. Desagregació del PIB per sectors							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	(milions de pessetes corrents)						
Agricultura	31515	34000	33558	34197	33749	33468	33702
Indústria	176003	183000	190375	200191	216909	232246	240839
Construcció	119010	134000	146963	162006	185528	207749	221980
Serveis	1629640	1739000	1867757	1994421	2176561	2337199	2427181
Economia balear	1956169	2090000	2238653	2390815	2612747	2810661	2923702

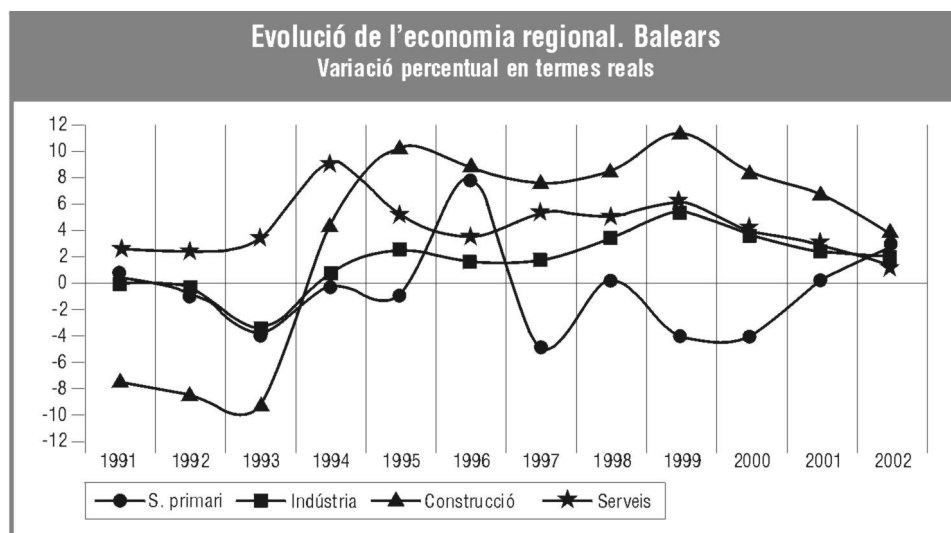
Font: Direcció General de Programació i Ordenació Econòmica (Conselleria d'Hisenda i Pressuposts).

Des del costat de l'oferta, l'alentiment en el creixement de l'economia és palpable en diferents sectors com la indústria, la construcció i els serveis, mentre que s'observa una certa recuperació del sector primari de cara al 2002 (vegeu gràfic I-6).

Quant al pes dels diferents sectors en el PIB observam que durant el període del 1990 al 1994 es produeix un augment de la importància del sector serveis que passa de representar el 76,77% a un 80,97% del total del producte interior brut. Per altra banda la indústria aprecia una suau caiguda des d'un 11,82% l'any 1990 a un 9,12% el 2001. El sector de la construcció des del 1990 cau fins al seu punt d'inflexió el 1994 amb un mínim del 6,44%, a partir del qual comença una fase d'alça fins al 2001 amb un pes del 8,45%. Finalment l'agricultura ha perdut a poc a poc el seu pes, des d'un 2,48% el 1990 a un 1,46% el 2001 (vegeu gràfic I-7).

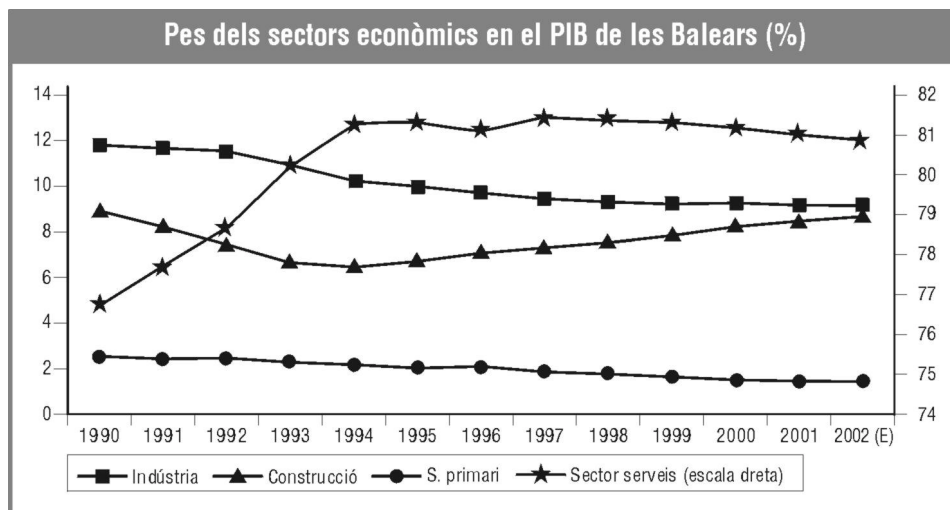
La pèrdua pausada de la importància del sector primari en l'estructura de les Illes és un element a tenir en compte ja que, a part de l'aportació econòmica, aquest sector té un

GRÀFIC I-6.

Font: Direcció General de Programació i Ordenació Econòmica. Conselleria d'Hisenda i Pressuposts.

GRÀFIC I-7.

Font: Direcció de Programació i Ordenació Econòmica. Conselleria d'Hisenda i Presuposts.

altre valor afegit, a saber, la seva relació amb l'entorn natural, la seva implicació en la conservació del medi ambient i del paisatge, així com, la seva importància en la vinculació amb les tradicions autòctones.

4.3.1. EL SECTOR PRIMARI

L'any 2001 no ha estat un bon any per al sector primari a causa, principalment, de la meteorologia adversa i de les epidèmies de la ramaderia bovina, porcina i ovina. Segons la Fundació de les Caixes d'Estalvis Confederades (FUNCAS), el VAB a preus bàsics del sector primari a Balears va caure un 1,63%. A l'arc mediterrani va oscil·lar entre el 2% de la Comunitat Valenciana i el -0,55% de Catalunya. A Espanya la taxa de creixement fou d'un 0,44%.

En termes d'ocupació a Balears el sector primari va disminuir un 1,13% que en ser menor que la caiguda de la producció dona com a resultat una pèrdua de productivitat del 0,53%, mentre que a Espanya la caiguda de la productivitat ha estat d'un 0,05%. A l'arc mediterrani la productivitat ha oscil·lat entre l'1,84% de la Comunitat Valenciana i el -0,59% de Catalunya. La comunitat autònoma on més ha crescut la producció i la productivitat ha estat el País Basc amb valors per sobre del 13%, bàsicament a causa de la recuperació de la pesca marítima després del retrocés de l'any 2000. On més ha crescut l'ocupació ha estat a Andalusia (1,51%) (vegeu quadre I-28 i gràfic I-8).

QUADRE I-28.

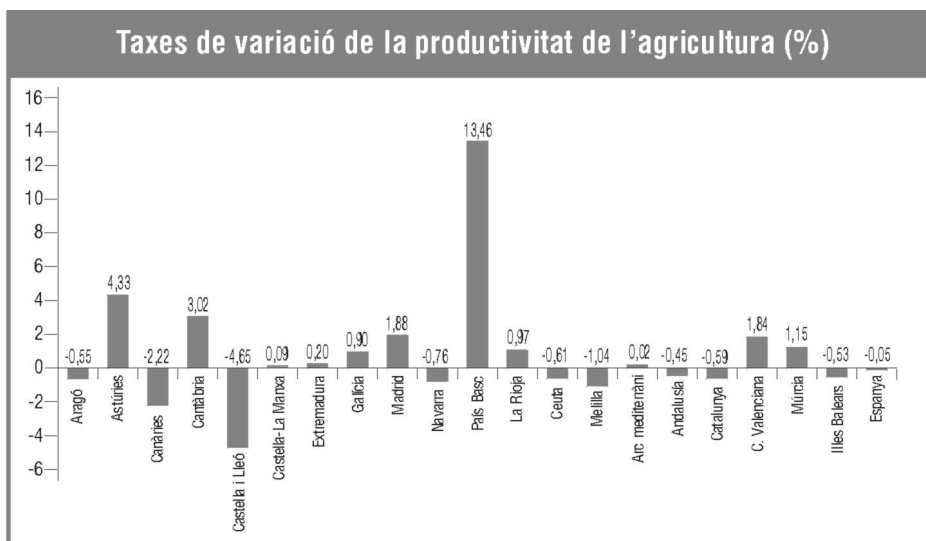
Agricultura i pesca. Valor afegit brut a preus bàsics (1)

	2000	2001	Variació	(%)
Milions d'euros				
Aragó	990,7	987,5	-3,2	-0,32
Astúries	332,6	346,6	14,0	4,21
Canàries	698,6	678,3	-20,3	-2,91
Cantàbria	312,8	315,0	2,2	0,70
Castella i Lleó	2.924,7	2.807,7	-117,0	-4,00
Castella-La Manxa	2.189,5	2.196,1	6,6	0,30
Extremadura	1.450,2	1.462,8	12,6	0,87
Galícia	1.968,7	1.988,4	19,7	1,00
Madrid	187,9	191,7	3,8	2,02
Navarra	387,4	383,3	-4,1	-1,06
País Basc	533,3	603,2	69,9	13,11
Rioja (La)	639,5	646,4	6,9	1,08
Ceuta	6,1	6,1	0,0	-0,30
Melilla	3,0	3,0	0,0	-0,38
Arc mediterrani				
Andalusia	7.710,7	7.791,7	81,0	1,05
Catalunya	1.863,1	1.852,9	-10,2	-0,55
Comunitat Valenciana	1.857,3	1.894,4	37,1	2,00
Múrcia	1.056,4	1.072,2	15,8	1,50
Total arc	12.487,5	12.611,2	123,7	0,99
Balears	245,2	241,2	-4,0	-1,63
Espanya	25.357,7	25.468,5	110,8	0,44

(1) a preus 1995

Font: FUNCAS. Quaderns d'informació econòmica núm. 167, març-abril 2002.

GRÀFIC I-8.

Font: FUNCAS. Quaderns d'informació econòmica número 167, març-abril 2002.

4.3.2. INDÚSTRIA

El creixement del valor afegit brut en termes constants (1995) de la indústria balear, per al 2001, fou d'un 1,45% respecte de l'any 2000. Fou una de les taxes més baixes juntament amb la d'Astúries (que presenta taxa negativa), Aragó, Navarra i Cantàbria. Per a tota Espanya la taxa va ser del 2,11% i a l'arc mediterrani les taxes oscil·laren entre el 3,10% de la Comunitat Valenciana i l'1,50% de Catalunya.

Mentre que l'ocupació creixia a Balears un 1,19% respecte de l'any 2000, a l'arc mediterrani va augmentar entre un 2,61% (Múrcia) i un 1,51% (Andalusia) i en terme mitjà Espanya se situà en un 1,71%.

La taxa de productivitat a Balears fou del 0,26%, percentatge inferior al d'Espanya on va créixer un 0,39%. A l'arc mediterrani la major productivitat va correspondre a la Comunitat Valenciana amb un 0,97% i la menor a Catalunya que va caure (un -0,48%) (vegeu quadre I-29 i gràfic I-9).

QUADRE I-29.

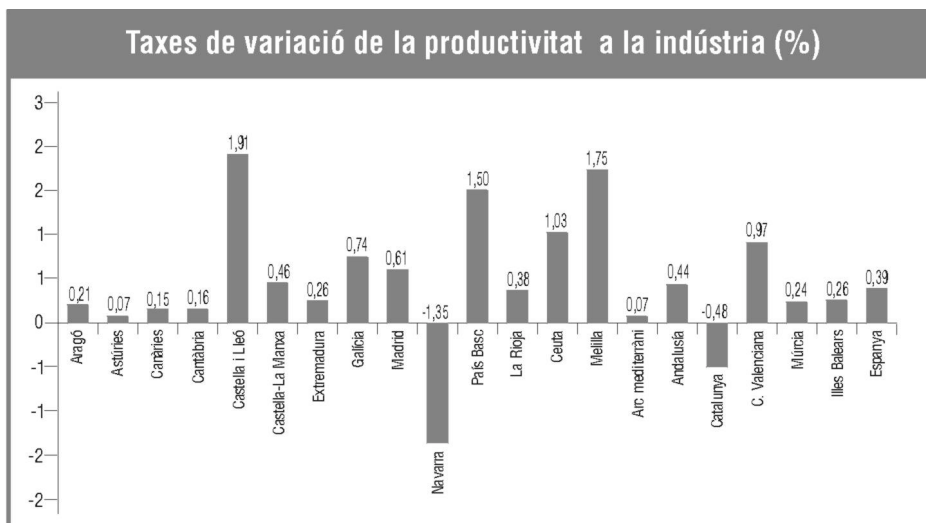
Indústria. Valor afegit brut a preus bàsics (1)

	2000	2001	Variació	(%)
Milions d'euros				
Aragó	4.735,1	4.796,2	61,1	1,29
Astúries	3.189,2	3.170,1	- 19,1	-0,60
Canàries	1.906,4	1.938,4	32,0	1,68
Cantàbria	1.507,7	1.529,6	21,9	1,45
Castella i Lleó	7.352,9	7.610,3	257,4	3,50
Castella-La Manxa	4.172,8	4.280,9	108,1	2,59
Extremadura	1.562,2	1.599,4	37,2	2,38
Galícia	6.375,6	6.553,5	177,9	2,79
Madrid	14.841,7	15.123,7	282,0	1,90
Navarra	3.174,6	3.216,5	41,9	1,32
País Basc	10.539,3	10.844,9	305,6	2,90
Rioja (La)	1.204,5	1.227,1	22,6	1,88
Ceuta	39,8	40,8	1,0	2,62
Melilla	28,7	29,7	1,0	3,60
Arc mediterrani				
Andalusia	9.812,5	10.004,8	192,3	1,96
Catalunya	29.342,6	29.782,7	440,1	1,50
Comunitat Valenciana	13.693,0	14.117,5	424,5	3,10
Múrcia	2.468,4	2.539,0	70,6	2,86
Total arc	55.316,5	56.444,0	1.127,5	2,04
Balears	1.214,6	1.232,2	17,6	1,45
Espanya	117.161,6	119.637,3	2.475,7	2,11

(1) a preus de 1995.

Font: FUNCAS, Quaderns d'informació econòmica, núm. 167, març-abril 2002.

GRÀFIC I-9.

Font: FUNCAS. Quaderns d'informació econòmica número 167, març-abril 2002.

4.3.3. LA CONSTRUCCIÓ

La construcció ha estat el sector amb millor comportament durant els darrers anys. També l'any 2001, ja que és el sector que presenta una major taxa de creixement. Segons la FUNCAS, l'any 2001 a Balears el VAB de la construcció va créixer un 6,97%, per davall del d'Espanya on va augmentar un 7,68%. A l'arc mediterrani va situar-se

GRÀFIC I-10.

Font: FUNCAS. Quaderns d'informació econòmica número 167, març-abril 2002.

entre el 6,70% de Múrcia i el 10,50% de la Comunitat Valenciana (percentatge més alt de tota Espanya).

Aquests importants ritmes de creixement a Espanya es deuen, principalment, a les construccions de grans infraestructures d'obra civil. No obstant això, la construcció de segones residències ha tengut a l'arc mediterrani un paper fonamental en l'evolució d'aquest sector, que creix per sobre de la mitjana espanyola.

Quant a l'ocupació, Balears va créixer un 4,98%, per davall de la mitjana espanyola (5,50%), malgrat això la productivitat de Balears fou major que la d'Espanya (1,90% i 1,68% respectivament). A l'arc mediterrani la productivitat va oscil·lar entre el 2,10% d'Andalusia i l'1,42% de Múrcia (vegeu quadre I-30 i gràfic I-10).

QUADRE I-30.

Construcció. Valor afegit brut a preus bàsics (1)

	2000	2001	Variació	(%)
Millions d'euros				
Aragó	1.274,9	1.319,5	44,6	3,50
Astúries	1.088,5	1.201,7	113,2	10,40
Canàries	2.181,1	2.327,2	146,1	6,70
Cantàbria	577,7	636,5	58,8	10,18
Castella i Lleó	2.737,8	2.902,1	164,3	6,00
Castella-La Manxa	2.210,6	2.326,9	116,3	5,26
Extremadura	1.095,2	1.113,4	18,2	1,66
Galícia	2.949,9	3.064,9	115,0	3,90
Madrid	6.941,6	7.441,4	499,8	7,20
Navarra	651,9	693,2	41,3	6,34
País Basc	2.128,3	2.283,7	155,4	7,30
Rioja (La)	288,4	312,1	23,7	8,22
Ceuta	37,1	39,4	2,3	2,62
Melilla	40,3	42,9	2,6	3,60
Arc mediterrani				
Andalusia	6.659,9	7.294,6	634,7	9,53
Catalunya	7.482,5	7.997,5	515,0	6,88
Comunitat Valenciana	4.587,3	5.069,0	481,7	10,50
Múrcia	1.144,1	1.220,8	76,7	6,70
Total arc	19.873,8	21.581,9	1.708,1	8,59
Balears	1.139,6	1.219,0	79,4	6,97
Espanya	65.090,5	70.087,7	4.997,2	7,68

(1) a preus del 1995

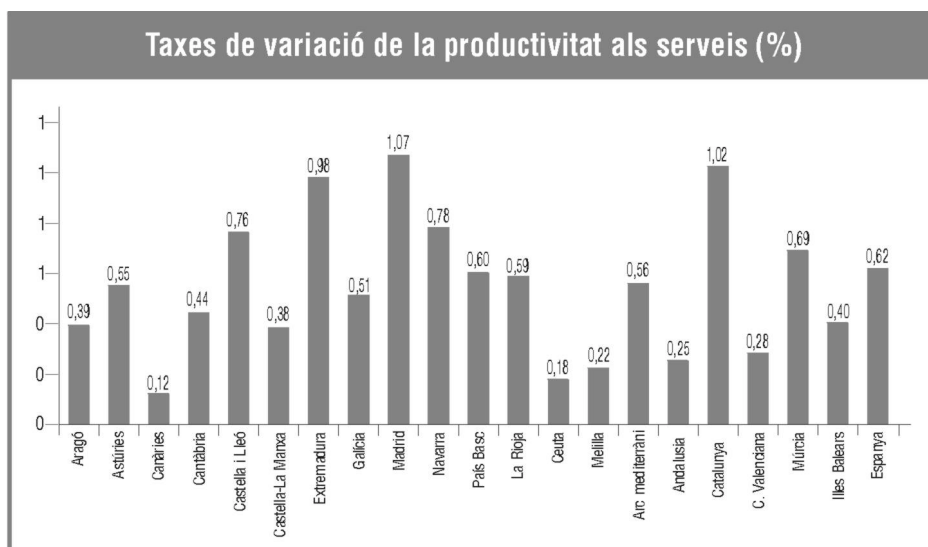
Font: FUNCAS, *Quaderns d'informació econòmica*, núm. 167

4.3.4. SERVEIS

Els serveis a Balears han crescut durant l'any 2001 un 2,7%, segons la FUNCAS, percentatge situat per davall del creixement d'Espanya (3,19%) i per davall també dels

de l'arc mediterrani que oscil·len entre el 3,79% d'Andalusia i el 2,8% de Múrcia. Els serveis a Balears també presenten un menor creixement de l'ocupació (1,3% enfront de l'1,6%) i de la productivitat tant respecte d'Espanya (0,4% enfront al 0,6%) com de l'arc mediterrani (0,56%) (vegeu quadre I-31 i gràfic I-11).

GRÀFIC I-11.

Font: FUNCAS. Quaderns d'informació econòmica número 167, març-abril 2002.

QUADRE I-31.

Serveis. Valor afegit brut a preus bàsics (1)

	2000	2001	Variació	(%)
milions d'euros				
Aragó	9.833,1	10.098,6	265,5	2,70
Astúries	7.443,3	7.625,7	182,4	2,45
Canàries	16.841,8	17.313,4	471,6	2,80
Cantàbria	4.014,6	4.151,1	136,5	3,40
Castella i Lleó	17.283,5	17.784,7	501,2	2,90
Castella-La Manxa	10.364,0	10.654,2	290,2	2,80
Extremadura	5.867,7	6.040,8	173,1	2,95
Galícia	18.061,2	18.548,9	487,7	2,70
Madrid	67.468,4	69.694,9	2.226,5	3,30
Navarra	4.893,0	5.032,9	139,9	2,86
País Basc	18.351,2	18.800,8	449,6	2,45
Rioja (La)	2.088,0	2.145,4	57,4	2,75
Ceuta	660,8	676,3	15,5	2,62
Melilla	602,9	617,4	14,5	3,60

Arc mediterrani

Andalusia	46.518,9	48.282,0	1.763,1	3,79
Catalunya	60.849,5	62.614,1	1.764,6	2,90
Comunitat Valenciana	33.719,7	34.967,3	1.247,6	3,70
Múrcia	7.446,9	7.655,4	208,5	2,80
Total arc	148.535,0	153.518,8	4.983,8	3,36
Balears	10.661,5	10.949,4	287,9	2,70
Espanya	491.505,0	507.172,1	15.667,1	3,19

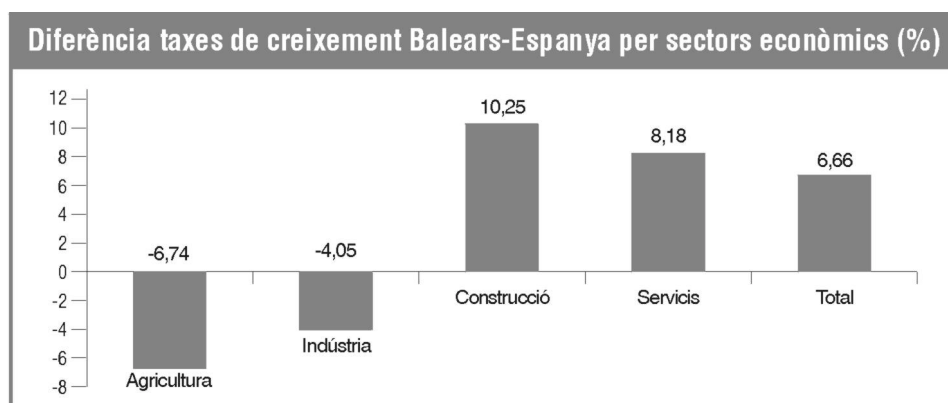
(1) a preus de 1995

Font: FUNCAS. Quaderns d'informació econòmica, núm.167, març-abril 2002.

4.3.5. CREIXEMENT DIFERENCIAL SECTORIAL

En el gràfic I-12 hem calculat la diferència per al període 1995-2001 de les taxes de creixement per a cada un dels sectors econòmics de Balears i d'Espanya.

GRÀFIC I-12.

Font: FUNCAS. Quaderns d'informació econòmica números 167, març-abril 2002.

A partir d'aquest gràfic es pot apreciar que el major creixement econòmic de Balears respecte d'Espanya s'explica pel major creixement diferencial que presenten a Balears els sectors de la construcció i dels serveis.

4.4. PREUS, RENDA I CAPACITAT DE FINANÇAMENT

Cal destacar tres fets estilitzats de l'economia balear, en primer lloc el de tenir un dels nivells d'inflació més alts d'Espanya, en segon el de ser una de les comunitats autònomes amb major nivell de renda i per últim, el fet de generar una gran capacitat de finançament. A continuació passam a analitzar cada un d'aquests trets característics del comportament de l'economia balear.

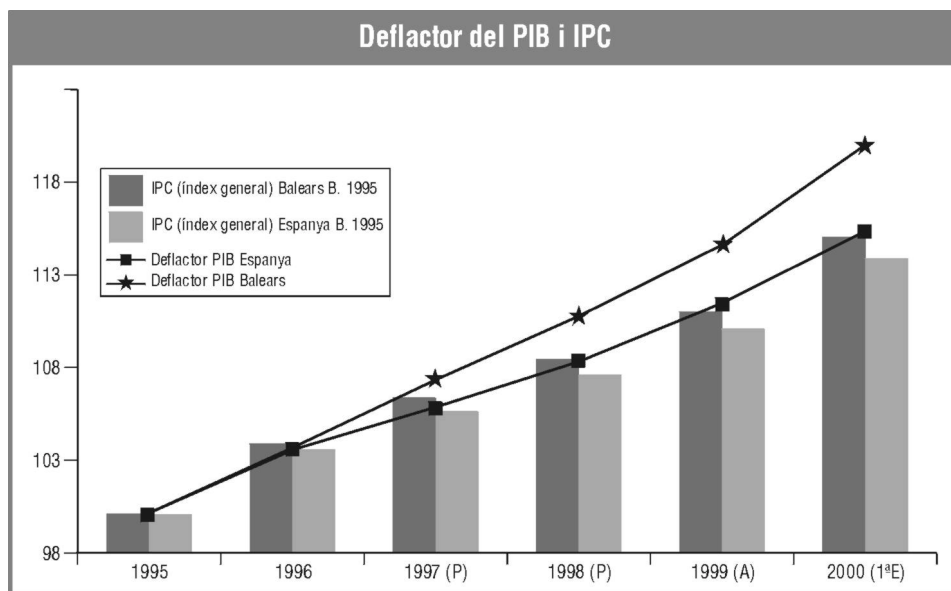
4.4.1. PREUS, EXCEDENTS I INVERSIÓ

Si observam la sèrie de l'IPC en els darrers anys, hi apreciam que la dada per a Balears sempre supera la d'Espanya (vegeu gràfic I-13).

Per una banda, la inflació diferencial de Balears es pot explicar via formació dels costos de producció, donada l'existència dels costos d'insularitat que representen un sobre-cost relatiu per a totes aquelles activitats que presenten una dependència amb relació a l'exterior.

Per altra banda, els preus també es formen a partir dels marges comercials i és prou conegut que a Balears aquests se situen per sobre de la mitjana espanyola⁵¹. Aquest biaix sobre els marges comercials que presenta Balears determina també un major creixement del deflactor dels excedents bruts d'explotació, del deflactor del PIB i, finalment, de la participació dels excedents bruts d'explotació sobre la renda regional⁵² (vegeu quadre I-32).

GRÀFIC I-13.

Font: INE, Contabilidad Regional de España y series IPC.

⁵¹ Vegeu *Estudio sobre la estructura del comercio minorista en España 1999*. Dirección General de Comercio Interior, Secretaría de Estado de Comercio, Turismo y Pymes, Ministerio de Economía y Hacienda. Consejo Superior de Cámaras Oficiales de Comercio, Industria y Navegación de España. Aquest estudi estableix que el marge brut mitjà més elevat de l'Estat és el de Balears, 5,4 punts per sobre del de Canàries i 16,4 punts per sobre de la mitjana de l'Estat (vegeu pàg. 253).

⁵² A Balears es dona conjuntament una major participació en la renda per part dels excedents bruts d'explotació amb relació a la mitjana de l'Estat i uns majors nivells d'equitat valorats tant per l'Índex de Gini com per la taxa de pobresa. En canvi, els indicadors de percepció de la pobresa per part de la població resident que la pateix són pitjors en el cas de Balears amb relació a la mitjana estatal (vegeu E. Reig i A. J. Picazo, *Capitalismo y crecimiento de la economía balear 1955-1996*, Fundación BBVA, 1998, pàg. 227-231).

QUADRE I-32.

**Percentatges excedents brut explotació
sobre total VAB preus bàsics (preus corrents)**

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Aragó	46,1	46,3	46,0	44,8	43,86	44,1
Astúries	45,5	46,7	43,6	44,4	43,72	44,6
Canàries	44,9	45,1	45,7	46,1	44,30	44,4
Cantàbria	47,0	47,1	46,3	44,7	44,30	45,4
Castella i Lleó	50,3	49,8	47,8	47,2	47,61	47,6
Castella-La Manxa	49,2	49,7	49,0	48,9	49,49	49,8
Extremadura	47,4	48,6	48,0	47,5	47,94	47,6
Galícia	49,3	49,2	48,0	47,3	47,51	47,1
Madrid	40,0	41,3	41,2	41,3	40,53	40,7
Navarra	45,3	45,8	45,5	44,6	44,88	45,4
País Basc	41,8	41,4	41,3	40,6	39,92	39,9
Rioja	49,1	50,2	49,0	48,8	48,19	48,1
Ceuta i Melilla	35,3	38,1	38,8	39,1	41,58	36,5
Arc mediterrani						
Andalusia	46,7	46,2	46,4	46,6	46,0	45,6
Catalunya	44,0	43,9	44,3	43,4	43,2	42,9
Comunitat Valenciana	44,7	44,1	43,8	43,5	43,6	43,7
Múrcia	49,0	49,1	47,6	46,8	46,4	46,5
Total arc	45,3	44,9	45,0	44,6	44,3	44,1
Balears	47,3	47,6	48,7	47,9	47,7	46,7
Espanya	44,9	45,0	44,8	44,4	44,0	44,0

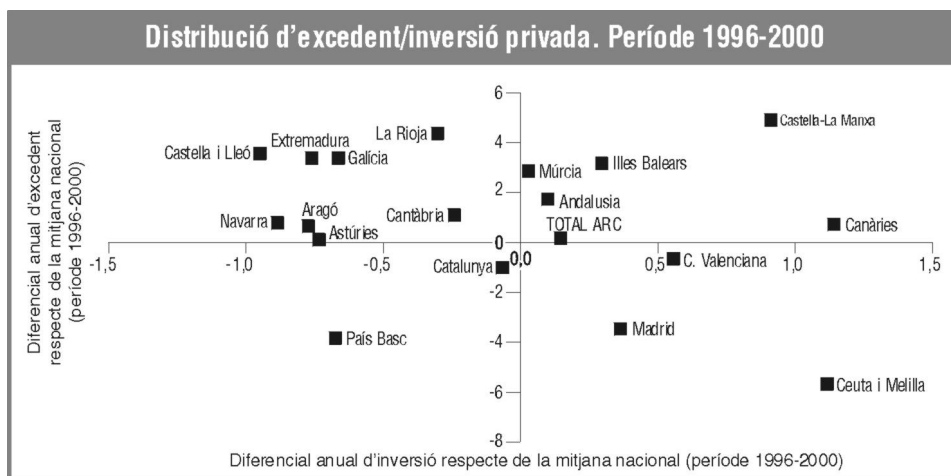
Font: INE, Contabilidad Regional de España (darreres dades disponibles).

Altrament, des d'un enfocament d'empresa no es discuteix la cadena seqüencial que lliga creixements diferencials dels beneficis o dels excedents empresarials a creixements diferencials d'inversió.

En els gràfics I-14 i I-15 s'aprecien els comportaments dels excedents bruts d'explotació i la seva relació amb la inversió privada. En el primer s'observa la situació de totes les comunitats autònomes per al període 1996-2000. La representació d'aquest gràfic situa cada una de les autonomies respecte de la seva distància de la mitjana nacional (ambdós eixos representen els valors mitjans a nivell d'Espanya). D'una banda amb relació a l'eix Y (nivell mitjà d'excedents bruts d'explotació) i de l'altra amb relació a l'eix X (taxa mitjana d'inversió en el període de referència), d'aquesta manera s'obté una aproximació al diferencial d'excedents empresarials respecte de l'eix Y, i al creixement diferencial de la inversió privada respecte de l'eix X.

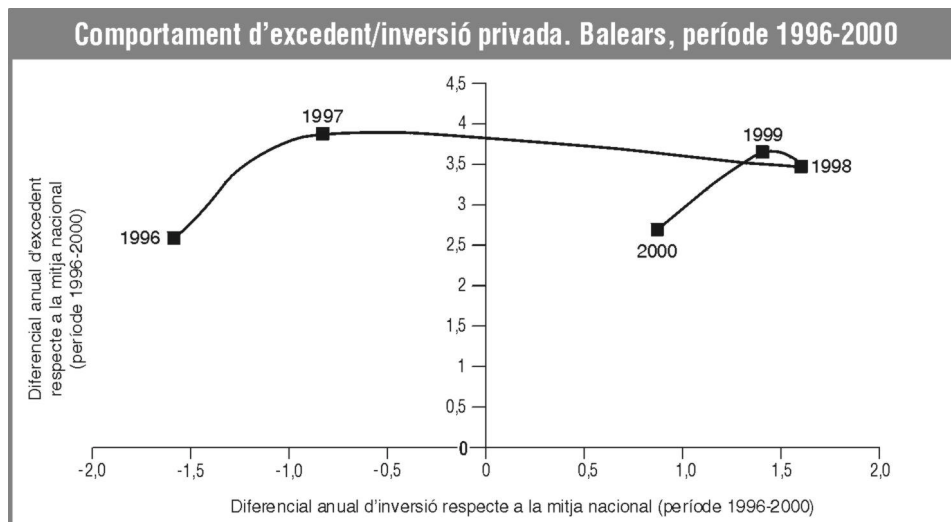
Hi apareixen quatre tipologies que relacionen els nivells mitjans d'excedents amb els nivells mitjans d'inversió. En el primer quadrant es troben aquelles comunitats autònomes on es produeixen a la vegada diferencials positius d'excedents i d'inversió, cas de Balears, Canàries, Andalusia, Múrcia i Castella- La Manxa. També és el cas pel conjunt de l'arc mediterrani.

GRÀFIC I-14.

Font: INE, Contabilidad Regional de España. FUNCAS, Balance Económico Regional.

GRÀFIC I-15.

Font: INE, Contabilidad Regional de España. FUNCAS, Balance Económico Regional.

El cas contrari es produeix –si seguim el sentit de les manetes d'un rellotge a partir del primer quadrant– en el tercer quadrant, cas de Catalunya i el País Basc, on es donen uns nivells d'excedent i d'inversió per sota de la mitjana nacional.

En el segon quadrant apareixen aquelles comunitats on els diferencials positius d'inversió no es corresponen amb els diferencials positius dels excedents i que poden veure compromesos els seus processos d'acumulació de capital a mitjan termini si no milloren les seves expectatives de generació d'excedents. En aquest cas es troben la Comunitat Valenciana, Madrid, Ceuta i Melilla.

El quart quadrant representa la tipologia oposada al segon quadrant, és a dir, aquella en la qual es donen diferencials positius d'excedents però no d'inversió, i que per tant, es troben en posició de millorar les seves trajectòries de creixement a curt termini, tal i com ha passat a Balears a partir del 1998 (vegeu gràfic I-15). En aquest quart quadrant se situen Castella i Lleó, Extremadura, La Rioja, Galícia, Navarra, Cantàbria, Aragó i Astúries. En el gràfic I-15 s'ha representat l'evolució de les Illes Balears des del 1996 fins al 2000 en el seguiment dels diferencials que presenten els excedents bruts d'exploració i les taxes d'inversió privada. Es pot apreciar la fase alcista en els excedents del període 1996-1997, que generen *expost* a partir del 1998, el boom d'inversions privades durant el trienni 1998-2000.

4.4.2. EVOLUCIÓ DE LA RENDA FAMILIAR BRUTA DISPONIBLE

La segona característica de les Illes Balears és la de ser una de les comunitats autònomes on es genera major riquesa, com mostra el quadre I-33, on apreciam que en termes d'índex per habitant Espanya =100, el PIB regional per Balears se situa durant el 2001 en un 130,9, és a dir, el més alt d'Espanya.

QUADRE I-33.

Producte interior brut regional			
	Millions d'euros corrents	Índex per habitant Espanya=100 PIB regional	RFBD(*)
Aragó	22.113,1	107,1	115,3
Astúries	15.442,3	83,8	95,0
Canàries	27.751,2	90,6	86,3
Cantàbria	8.544,0	92,4	97,9
Castella i Lleó	39.564,5	92,8	106,4
Castella-La Manxa	24.820,9	82,0	95,4
Extremadura	13.059,3	70,6	88,5
Galícia	39.095,1	83,1	97,2
Madrid	118.796,3	128,4	115,1
Navarra	11.809,1	123,6	113,6
País Basc	41.771,8	115,4	107,1
La Rioja	5.407,0	116,0	113,3
Ceuta	982,1	75,3	95,1
Melilla	890,9	75,1	94,0
Arc mediterrani			
Andalusia	94.390,4	74,0	83,6
Catalunya	133.440,6	122,2	108,6
Comunitat Valenciana	73.823,0	102,1	99,5
Múrcia	16.187,8	79,0	83,2
Total arc	317.841,8		
Balears	19.719,3	130,9	108,6
Espanya	707.608,7	100,0	100,0

(*) Renda familiar bruta disponible corregida pel poder de compra.

Font: FUNCAS.

QUADRE I-34.

Renda familiar bruta disponible (poder de compra), per habitant									
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1995 sobre2001	Taxa mitjana anual
	Milions d'euros corrents							Taxa del període	
Aragó	9861,2	10311,8	10704,7	11332,3	12178,5	13195,4	13923,9	41,20	5,93
Astúries	8187,6	8518,9	8805,2	9251,3	9993,1	10779,3	11478,6	40,19	5,81
Canàries	6998,4	7646,9	7844,8	8272,0	9138,9	9832,6	10426,6	48,99	6,90
Cantàbria	7994,1	8464,0	8914,7	9536,2	10286,3	11163,6	11826,1	47,94	6,75
Castella i Lleó	8983,1	9429,7	9859,3	10448,3	11256,6	12088,0	12855,8	43,11	6,16
Castella-La Manxa	8048,5	8398,7	8713,2	9223,9	9969,5	10735,7	11529,4	43,25	6,19
Extremadura	7074,9	7478,9	7894,1	8395,6	9130,7	10121,3	10696,9	51,20	7,15
Galícia	7948,9	8504,4	8891,8	9375,1	10109,5	11005,4	11739,0	47,68	6,72
Madrid	9400,7	10114,9	10684,5	11434,5	12457,8	13354,7	13910,3	47,97	6,76
Navarra (C. Foral de)	9655,6	10185,9	10605,9	11395,6	12160,1	13161,6	13718,8	42,08	6,04
País Basc	8840,1	9287,5	9860,1	10678,9	11296,8	12198,7	12941,8	46,40	6,57
Rioja (La)	9367,1	10019,2	10349,4	11298,2	12176,3	13125,3	13689,6	46,15	6,55
Ceuta	8913,7	9468,0	9448,5	9500,7	10164,1	10806,5	11494,5	28,95	4,37
Melilla	9347,6	9726,8	9908,6	10122,9	10794,8	11173,1	11362,9	21,56	3,32
Arc mediterrani									
Andalusia	6995,5	7291,4	7615,1	7971,2	8508,4	9398,9	10096,1	44,32	6,33
Catalunya	9172,5	9768,9	10148,6	10680,5	11548,4	12484,7	13115,9	42,99	6,15
Comunitat Valenciana	8154,4	8614,5	9032	9561,5	10401,7	11285,7	12024,9	47,47	6,70
Múrcia	7493,8	7932,4	8271,4	8553,5	9003,3	9744,1	10051,4	34,13	5,03
Balears	9214,6	9660,5	9915,3	10600,3	11794,1	12694,2	13120,4	42,39	6,11
Espanya	8338,7	8825,4	9220,8	9758,2	10535,2	11418,4	12081,14	44,88	6,38

Font: FUNCAS, Quaderns d'informació econòmica, núm. 167.

Si tenim en compte el concepte de renda familiar bruta disponible corregida pel poder de compra llavors la situació relativa de Balears descendeix a la sisena posició i, en termes d'RFBD per càpita corregida pel poder de compra, Balears se situa a la cinquena posició (vegeu quadres I-33 i I-34).

4.4.3. CONSUM, ESTALVI I CAPACITAT DE FINANÇAMENT

El consum a Balears per al quinquenni 1995-2000 presentà un comportament ascendent amb una taxa màxima del 12,61% l'any 1998. L'any 2000 el creixement respecte del 1999 va ser del 8,86% i se situà en 1,8 bilions de pessetes corrents, de les quals el 82% correspon a consum privat i la resta a consum públic (18%) (vegeu el quadre I-35).

QUADRE I-35.

Balanç econòmic a les Illes Balears

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Milions de pessetes corrents						
VAB a preus bàsics	1.732.858	1.838.593	1.967.437	2.141.424	2.370.010	2.583.364
Serveis d'intermediació financera	44.831	42.832	43.525	45.979	40.347	44.026
PIB a preus bàsics	1.688.027	1.795.761	1.923.912	2.095.445	2.329.663	2.539.338
Imposts indirectes nets	273.832	295.381	330.081	362.611	427.089	460.082
PIB a preus de mercat	1.961.859	2.091.142	2.253.993	2.458.056	2.756.752	2.999.420
Transferències de capital	111.865	124.441	132.761	144.413	147.650	155.418
Renda interior bruta a preus de mercat	1.849.994	1.966.701	2.121.232	2.313.643	2.609.102	2.844.002
Consum nacional	1.171.984	1.257.875	1.358.069	1.529.365	1.701.698	1.852.404
Consumo privat	922.976	998.791	1.081.713	1.240.469	1.393.358	1.524.326
Consumo públic	249.008	259.084	276.356	288.896	308.340	328.078
Estalvi nacional brut	678.010	708.826	763.163	784.278	907.404	991.598
Estalvi privat	540.190	550.100	555.814	531.145	569.949	607.552
Estalvi públic	137.820	158.726	207.349	253.133	337.455	384.046
Formació bruta de capital	436.884	438.017	462.216	488.360	597.144	685.227
Inversió privada	382.501	391.739	415.126	433.748	538.639	622.399
Inversió pública	54.383	46.278	47.090	54.612	58.505	62.828
Capacitat (+) / Necessitat de finançament (-)	241.126	270.809	300.947	295.918	310.260	306.371
Sector privat	157.689	158.361	140.688	97.397	31.310	-14.847
Sector públic	83.437	112.448	160.259	198.521	278.950	321.218

Font: FUNCAS, Balanç Econòmic Regional (autonomies i províncies) anys 1995 a 2000 i elaboració pròpia.

Quant a l'estalvi s'observa una suau pèrdua de pes del sector privat en benefici del sector públic ja que si l'any 1995 el 79,7% de l'estalvi total a Balears corresponia al sector privat, l'any 2000 aquest percentatge baixa al 61,3%.

Malgrat això, el percentatge de formació bruta de capital del sector privat sobre el total augmenta, d'un 87% l'any 1995 a un 90,8% l'any 2000, i arriba als 685.227 milions de pessetes.

Un motiu d'aquest important increment de la inversió privada a Balears pot estar causat pel gran creixement del sector immobiliari i de la construcció que durant aquest quinquenni han representat una seriosa alternativa a les inversions borsàries (vegeu apartat 3. 2. 3 d'aquest capítol).

Pel que fa al consum públic i d'acord amb les dades del quadre I-35 s'aprecia que ha crescut en el període 1995-2000 un 31,75%, en canvi l'estalvi ho ha fet en un 178,66%. Si a tot això sumam que el nivell d'inversió en el sector públic ha crescut molt per davall d'ambdues xifres, es justifica la capacitat positiva de finançament que ha augmentat en el mateix període 1995-2000 un 284,98% i s'ha situat l'any 2000 en 321.218 milions de pessetes corrents, enfront de la necessitat de finançament del sector privat en menys 14.847 milions de pessetes corrents, cosa que col·loca la comunitat autònoma de les Illes Balears en una capacitat de finançament de 306.371 milions de pessetes. Amb això les Balears se sumen a les altres sis comunitats autònomes que durant l'any 2000 varen tenir saldo positiu en les seves respectives balances fiscals.

QUADRE I-36.

Balança fiscal regional. Capacitat (+) / Necessitat (-) de finançament (milions de ptes.)						
	1995			2000		
	S. privat	S. públic	Total	S. privat	S. públic	Total
Balears	157.689	83.437	241.126	-14.847	321.218	306.371
Catalunya	1.244.642	514.455	1.759.097	237.988	1.872.544	2.110.532
C. Valenciana	478.473	-450.736	27.737	-200.411	67.945	-132.466
Madrid	487.627	1.342.818	1.830.445	-555.212	2.284.432	1.729.220
Navarra	111.878	-28.013	83.865	21.982	42.953	64.935
País Basc	466.174	-10.154	456.020	151.395	305.603	456.998
La Rioja	64.387	-27.911	36.476	28.619	2.804	31.423

Font: FUNCAS, Balanç Econòmic Regional (autonomies i províncies) anys 1995 a 2000.

QUADRE I-37.

Balança fiscal regional. Capacitat (+) / Necessitat (-) de finançament (en percentatges)						
	1995			2000		
	S. privat	S. públic	Total	S. privat	S. públic	Total
Balears	65	35	100	-5	105	100
Catalunya	71	29	100	11	89	100
C. Valenciana	1.725	-1.625	100	-151	51	100
Madrid	27	73	100	-32	132	100
Navarra	133	-33	100	34	66	100
País Basc	102	-2	100	33	67	100
La Rioja	177	-77	100	91	9	100

Font: FUNCAS, Balanç Econòmic Regional (autonomies i províncies), anys 1995 a 2000.

En el quadre I-36 es mostra el balanç econòmic pel quinquenni 1995-2000 de les comunitats autònomes que durant el 2000 han tengut capacitat de finançament i en el quadre I-37 s'han distribuït les dades anteriors en termes de percentatge, la qual cosa ens permet apreciar que en l'esmentat quinquenni es dona a totes les comunitats autònomes un traspàs de la capacitat de finançament del sector privat cap al sector públic. Aquest comportament sembla traduir una lògica de comportament de estabilitzador automàtic del sector públic a nivell regional en la fase de creixement del cicle econòmic.